«Երիտասարդ պատմագետների ասոցիացիա» ՀԿ-ի

EduArmenia կրթական նախաձեռնություն

Ուսուցիչների պետական պարտադիր վերապատրաստման

դասընթաց 2023

Հետազոտական աշխատանք

Թեմա՝ «Ինչպե՞ս մոտիվացնել աշակերտներին և ներգրավել ուսման մեջ>>

Հետազոտող ուսուցիչ՝ Մանուկյան Անահիտ Ռուբիկի

Ուս. հաստատություն՝ «Ծաղկաձորի միջնակարգ դպրոց» ՊՈԱԿ

ԾԱՂԿԱՁՈՐ - 2023

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ ……. **3-6**

Մանկավարժական գործունեության արդյունքի տեսակները …….....**5**

ԳԼՈՒԽ 1. «ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ՆՊԱՏԱԿՆ ՈՒ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ» ……..…..6-9

1.1 Դպրոցականների ճանաչողական մոտիվացիայի ձևավորման գործընթացը……..…**7**

ԳԼՈՒԽ 2. «ՄՈՏԻՎԱՑԻԱՅԻ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ ԵՎ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐԸ» ……..…9-11

ԳԼՈՒԽ 3. ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ՁԵՎԵՐՆ ՈՒ ՄԵԹՈԴՆԵՐԸ..11-14

3.1 Ի՞նչ մեթոդներ կարելի է կիրառել սովորողներին մոտիվացնելու համար:
……..12

ԳԼՈՒԽ 4. ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ԴՐԱԿԱՆ ՄՈՏԻՎԱՑԻԱՅԻ ՁԵՎԱՎՈՐՈՒՄ….14-15

4.1 Մոտիվացիայի ձևավորման լուծում……..……..…..15

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ ……**16-18**

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ …..……

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

«Մոտիվացիան շատ ավելին է, քան կարողությունները, որոնք որոշում են մարդու վարքագիծը, գործողությունը>>

Ջ.Ռավեն

Կրթությունն աշխարհի մասին գիտելիքներ ձեռք բերելու, մշակույթին, հայրենիքի արժեքներին, համաշխարհային քաղաքակրթությանը ծանոթանալու կարևոր գործընթաց է մարդու կյանքում: Կրթությունը պետք է հասանելի և որակյալ լինի բոլոր աշակերտների համար: Սերունդների կրթության, դաստիարակության և զարգացման հիմնախնդիրներով զբաղվում է մանկավարժությունը, որը գիտակցաբար կազմակերպված և նպատակաուղղված գործընթաց է:

20-րդ դարի առաջին կեսին մոտիվացիայի խնդրով զբաղվող հոգեբանների հետազոտությունները հիմնականում նվիրված էին մարդու մոտիվների և կարիքների ուսումնասիրությանը: Հարցն ի սկզբանե այն չէր, թե արդյոք դրդապատճառներն ու շարժառիթներն ազդում են վարքագծի վրա, այլ այն, թե ինչպես են առաջանում դրանք: Առաջարկվել են բազմաթիվ դասակարգումներ՝ Վ. Մակդուգալի, Գ. Մյուրեյի, Ա. Մասլոուի և այլնի կողմից (տե՛ս, օրինակ, ակնարկ՝ Heckhausen, 1986, 2003):[1] Բացի այդ, չափազանց ակտիվորեն քննարկվել է մարդու գործունեության դրդապատճառների բնույթի հարցը:

Ակադեմիկոս Վ.Ա. Սլաստենինը գրում է. «Մանկավարժության օբյեկտը ոչ թե անհատն է, նրա հոգեկանն է, այլ նրա հետ կապված մանկավարժական երևույթների համակարգը: Դրա համար էլ, որպես մանկավարժության օբյեկտ հանդես են գալիս իրականության այն երևույթները, որոնք պայմանավորում են անհատի զարգացումը հասարակության նպատակաուղղված գործընթացում: Այդ երևույթների ամբողջությունը ստացել է կրթություն անվանումը: Ուրեմն մանակավարժության օբյեկտը կրթությունն է»:

[1] 1.В. Мак-Дугаллом, Г. Мюрреем, А. Маслоу и др. (обзор в: Хекхаузен, 1986, 2003)

Կրթության միջոցով սովորողները տիրապետում են գիտությունների հիմունքներին, ձեռք բերում գիտելիքներ, կարողություններ ու հմտություններ և դրա հիման վրա ձևավորում իրենց հայացքներն ու համոզմունքները, իդեալները, գիտական աշխարհայացքը, ստեղծագործական ընդունակությունները, բարոյական որակներն ու հասարակական վարքը:

Հայաստանի կրթության բնագավառում պետական քաղաքականության հենքն ազգային դպրոցն է, որի գլխավոր նպատակը մասնագիտական պատշաճ պատրաստվածություն ունեցող և համակողմանիորեն զարգացած, հայրենասիրության, պետականության և մարդասիրության ոգով դաստիարակված անձի ձևավորումն է:

Կրթությունը հիմնականում տեղի է ունենում ուսուցիչների ուղղորդմամբ: Լավագույն ուսուցիչը նա է, ում մասնագիտական գիտելիքներն ու բարոյական որակները մշտապես միասնության մեջ են և գործում են անխափան: Ուսուցչի աշխատանքը մշտապես աճող մարդու կրթությունը, դաստիարակությունը և զարգացումն է: Ուսուցչի մասնագիտությունը մի անծայրածիր, տարողունակ, անսահման ու անեզր ասպարեզ է: Եվ որպեսզի նա կարողանա լուծել իր առջև հառնած բոլոր խնդիրները, պարտավոր է տեղյակ լինել մանկավարժական գիտության բոլոր նորույթներին, նոր հայեցակարգերին, նոր նվաճումներին և առաջավոր փորձին:

ՀՀ Ազգային ժողովը 2014 թվականի դեկտեմբերի 1-ին ընդունել է «Հանրակրթության մասին ՀՀ օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքը (ՀՕ-200-Ն),[2] որով նախատեսվում է հանրակրթության համակարգում անցում կատարել համընդհանուր ներառական կրթության:

Ներառական կրթությունը յուրաքանչյուր երեխայի համար, այդ թվում՝ կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող, զարգացման առանձնահատկություններին համապատասխան, անհրաժեշտ պայմանների և հարմարեցված միջավայրի ապահովման միջոցով կրթական գործընթացին առավելագույն մասնակցության և հանրակրթության պետական չափորոշչով սահմանված արդյունքի ապահովումն է:

[2] «Հանրակրթության մասին» ՀՀ օրենք (ՀՕ-200-Ն)

Մանկավարժական գործունեության արդյունքի տեսակները

1. Գործունեության ֆունկցիոնալ արտադրանք՝ դաս, պարապմունք, մեթոդ, մեթոդիկա

2. Գործունեության հոգեբանական արդյունք

Մանկավարժական գործունեության հիմնական ու վերջնական արդյունքը հենց ինքը աշակերտն է, իր անձի զարգացումը, ընդունակությունների ու կոմպետենտության զարգացումը:

Արդյունավետ մանկավարժական գործունեությունը ստեղծագործական է իր բնույթով, քանի որ յուրաքանչյուր աշակերտ օբյեկտիվորեն անկրկնելի է որպես անձ:

Ուսուցչի դերն ուսուցման մեջ ոչ միայն գիտելիք փոխանցելն է, այլ սովորողի ունակություններն ու նախասիրությունները բացահայտելն ու խթանելն է:

Դպրոցականների գիտելիքների որակը վերջին տարիներին սրընթաց անկում է ապրում, և այս երևույթի պատճառը գիտելիքներ ձեռք բերելու աշակերտների չափազանց ցածր մոտիվացիան է:

Մոտիվացիան (լատիներենից «շարժառիթ»՝ մղել, շարժման մեջ դնել) ցանկացած գործունեության պարտադիր բաղադրիչ է, որը զարգանում է մարդու ողջ կյանքի ընթացքում՝ հարստացված կենսափորձով:Մոտիվացիայի գործընթացը բարդ հոգեբանական երևույթ է, բայց հենց դա է խթանում մարդու ակտիվ ճանաչողական գործունեությունը:

Սովորողների ցածր մոտիվացիան հաճախ թաքնված է մի շարք պատճառների հետևում.

1. Տրամադրվող ուսումնական նյութի աղքատություն
2. Ուսուցչի ոչ կոմպետենտություն
3. Գործունեության միապաղաղություն, կրկնություն
4. Ուսուցչի անտարբերությունը դասապրոցեսի նկատմամբ
5. Ուսուցչի անբարյացակամ վերաբերմունքը սովորողի նկատմամբ

Ժամանակակից կյանքն իր պայմաններն է թելադրում: Կարևոր է կարողանալ դաստիարակել արժանավոր, մտածող, հասարակության մեջ կյանքին պատրաստ մարդ:

Մենք՝ ուսուցիչներս, պետք է ստեղծենք պայմաններ, որոնք կառաջացնեն աշակերտների ակտիվություն, և դա հնարավոր է սկսել պարզ գործողությունների միջոցով.

. Նյութի ներկայացման ինքնատիպություն (խաղային ձևով կամ երեխաների հետ համատեղ ուսումնական նախագիծ պատրաստելով)

. Նորարարական, օրիգինալ տեխնոլոգիաների կիրառում (նոու-հաու)

. Հյուրերի հրավիրում (թանգարանի աշխատողներ, վետերաններ, մշակույթի, արվեստի և քաղաքականության ականավոր գործիչներ) առցանց դասընթաց

. Ինքնակրթության լավագույն տեխնիկա (կիրառել ինքնուրույն ուսումնասիրության տարբեր մեթոդներ և մոդելներ, որոնց օգնությամբ սովորելն ավելի արագ, արդյունավետ և ավելի հետաքրքիր կդառնա):

ԳԼՈՒԽ 1

ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ՆՊԱՏԱԿՆ ՈՒ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Ժամանակակից հոգեբաններն ու ուսուցիչները միակարծիք են, որ գործունեության որակը և դրա արդյունքը հիմնականում կախված են անհատի մոտիվացիայից և կարիքներից: Հենց մոտիվացիան առաջացնում է նպատակային գործունեություն, որը որոշում է միջոցների և տեխնիկայի ընտրություն, նպատակներին հասնելու ձև: Հետևաբար, մոտիվացիան մարդկային ցանկացած գործունեության «գործարկման մեխանիզմն» է՝ լինի դա աշխատանք, հաղորդակցություն, թե ճանաչողություն: Ծոշափելի, իրական, կարևոր և վերջնական հաջողությունը սնուցում և պահպանում է մոտիվացիան: Եթե չկա հաջողություն, ապա մոտիվացիան մարում է, և դա բացասաբար է անդրադառնում գործունեության կատարման վրա:

1.1 Դպրոցականների ճանաչողական մոտիվացիայի ձևավորման գործընթացը

Ուսուցման մոտիվացիայի խնդիրն առաջանում է դպրոցական յուրաքանչյուր առարկայից: Համապատասխան մեթոդներն ու ուսումնական միջոցները մշակել են դրա զարգացման և խթանման մեթոդներ՝ հաշվի առնելով առարկայի առանձնահատկությունները: Մոտիվացիայի հարցով հետազոտողները տվյալներ են տալիս դասից դաս չյուրացված նյութի անկման մասին: Հատկանշական է, որ մինչ առարկան սովորելու պահը և հենց սկզբում սովորողները, որպես կանոն, ունեն բարձր մոտիվացիա: Նրանք ցանկանում են յուրացվող նյութի մասին խոսել հասակակիցների հետ, նորը սովորելը համարում են «արկածային» մի բան, ներթափանցում նոր անծանոթ աշխարհ: Բայց երբ սկսվում է առարկայի յուրացման գործընթացը, նրանց վերաբերմունքը փոխվում է, շատերը հիասթափվում են: Ի վերջո, այս գործընթացը ենթադրում է «նյութի» կուտակման

շրջան, անխուսափելիորեն պարզունակ բովանդակության, տարբեր դժվարությունների հաղթահարման փուլ, որը ձգձգում է երազած նպատակների իրագործումը:
Արդյունքում նվազում է մոտիվացիան, անհետանում է հակաակտիվությունը, թուլանում է նյութի յուրացմանն ուղղված կամքը, նվազում է ընդհանուր ակադեմիական առաջադիմությունը, ինչն իր հերթին բացասաբար է անդրադառնում մոտիվացիայի վրա և դժգոհություն է առաջացնում սովորողների մոտ:
Անհատի մոտիվացիոն ոլորտը դրսևորվում է կրթական գործընթացում տարբեր դրդապատճառների համադրությամբ՝ դրդապատճառներ, կարիքներ, հետաքրքրություններ, նպատակներ, վերաբերմունք, որոնք որոշում են կրթական գործունեության դրսևորումը և դպրոցական կյանքին մասնակցելու ցանկությունը:
Որպեսզի դպրոցականների ճանաչողական մոտիվացիայի ձևավորման գործընթացը հաջող լինի, ուսուցիչը լուծում է հետևյալ խնդիրները.

.Սովորողների անձնական և մոտիվացիոն ոլորտի ուսումնասիրություն և դրա ձևավորման վրա ազդող պայմանների և գործոնների որոշում

.Մանկավարժական պայմանների բացահայտում, որոնք ապահովում են դպրոցականների անձի մոտիվացիոն ոլորտի զարգացումը

.Սովորողների կրթական գործունեության կազմակերպման տեխնիկայի տիրապետում, որը նպաստում է անհատի մոտիվացիոն ոլորտի ձևավորմանը

Յուրաքանչյուր ուսուցիչ բախվում է այնպիսի խնդրի, ինչպիսին է որոշ աշակերտների կողմից կրթական գործունեության նկատմամբ հետաքրքրության բացակայությունը:

Դպրոցական մոտիվացիայի անկման պատճառները.

· Աշակերտի վերաբերմունքը ուսուցչի նկատմամբ

· Ուսուցչի վերաբերմունքը աշակերտին

· Առարկայի նշանակության նվազում

· Սովորողի մտավոր զարգացում

· Կրթական գործունեության արտադրողականություն

· Ուսուցման նպատակի սխալ ըմբռնում

· Վախ դպրոցից

Ինչպե՞ս կազմակերպել դպրոցականների կրթական գործունեությունը, որ դառնա ոչ թե պարզապես պարտականություն, այլ աշխարհի մասին սովորելու ուրախություն:

Բազմաթիվ ուսումնասիրություններ ապացուցել են, որ ճանաչողական հետաքրքրությունը խթանում է կամքն ու ուշադրությունը և օգնում է ավելի հեշտ յուրացնել նյութը: Ճանաչողական հետաքրքրությունը կապող օղակն է ուսուցման, մտավոր զարգացման և առաջադրանքի լուծման: Ճանաչողական հետաքրքրությունը կապված է ոչ միայն ինտելեկտուալ, միայն անձի կամային կամ միայն հուզական ոլորտի հետ, այլ նրանց բարդ միահյուսումն է:
Հետազոտության նպատակն է ուսումնասիրել աշակերտների մոտիվացիան, բացահայտել մանկավարժական աշխատանքում մոտիվացիայի մեթոդները, եղանակները և աշակերտների հետ տարվող աշխատանքի առանձնահատկությունները :
Որպես հետազոտության խնդիր դիտարկել ենք.

. Սովորողների կրթական կարիքներն ու սահմանել դրանց մոտիվացիայի եղանակները:

. Սահմանել այն մանկավարժական մոտեցումները, մեթոդներն ու հնարները, որոնց վրա հիմնվելով՝ ուսուցիչը կարող է բացահայտել աշակերտի մոտիվացիան ու խթանել դրա զարգացումը:

. Բացահայտել աշակերտների հետաքրքրությունները, մոտիվացիան և ցույց տալ այն եղանակները, որոնց օգնությամբ հնարավոր է ապահովել այդ աշակերտների առաջադիմության դինամիկան, բավարարել կրթական կարիքները:

Երբեմն մոտիվացիա չունեցող երեխաները հանդիպում են լուրջ դժվարությունների հուզական, իմացական և սոցիալական զարգացումների անհամապատասխանության պատճառով:

Անշուշտ, նմանօրինակ դեպքերը լայն տարածում չունեն, այդուհանդերձ սա խտրականության դրսևորում է և պետք է տեղ չունենա հանրակրթական համակարգում. «Յուրաքանչյուր երեխա ունի իր տարիքային հնարավորություններին, զարգացման առանձնահատկություններին և ունակություններին համապատասխան, օրենքով չարգելված աշխատանքային գործունեություն ծավալելու իրավունք»:[3]

[3] «Երեխայի իրավունքների մասին» ՀՀ օրենք

ԳԼՈՒԽ 2

ՄՈՏԻՎԱՑԻԱՅԻ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ ԵՎ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐԸ

Ուսուցման գործընթացում մոտիվացիան կարևորագույն գործոններից մեկն է: Սովորողները, ովքեր լավ են վերաբերվում ուսուցչին, ավելի սիրով են աշխատում և ավելի հեշտ են հաղթահարում դժվարությունները: Ուսուցչի աշխատանքի ամենաշեշտված կետերից պիտի լինեն աշակերտի մոտ քայլ առ քայլ բարձրացնել ինքնավստահությունը սեփական ուժերի հանդեպ, զարգացնել այնպիսի հմտություններ, որոնք կօգնեն նրանց սովորել և աշխատել:

Ըստ Ս. Լ. Ռուբինշտեյնի, մոտիվացիան մարդու վարքի սուբյեկտիվ որոշումն է աշխարհի կողմից՝ միջնորդավորված դրա արտացոլման գործընթացով, ներքին և արտաքին պայմանների հարաբերակցությամբ:[4]

Գոյություն ունի մոտիվացիայի երկու հիմնական տեսակ՝ ներքին և արտաքին: Ներքին մոտիվացիա.

Աշակերտը սովորում է հետաքրքրությունից դրդված, երբ դասը հաճույք է պատճառում նրան, երբ ավելի շատ գիտելիք է ցանկանում ստանալ:

Արտաքին մոտիվացիա.

Աշակերտը սովորում է արտաքին գործոնների ազդեցության ներքո, երբ աշխատում է ծնողներին գոհացնել, երբ ձգտում է բարձր գնահատական ստանալ:

Ուսուցչի գործն ավելի արդյունավետ կլինի, եթե կարողանա արտաքին մոտիվացիա ունեցող աշակերտի մոտ արթնացնել ներքին մոտիվացիան: Դա իհարկե բարդ գործընթաց է, բայց կարելի է հասնել դրան:

---

[4] 4. Ս.Ռուբինշտեյն «Ընդհանուր հոգեբանության հիմունքներ, ուսուցման շարժառիթներ» 545

Կան ընդհանրապես մոտիվացիա չունեցող աշակերտներ, որոնց մոտ բացակայում է ուսման հանդեպ հետաքրքրությունը կամ ունեն ինքնավստահության պակաս: Այս աշակերտների հետ ցանկալի է աշխատել խմբային մեթոդով, ներառել նրանց խմբում կամ շարքում, բացահայտել՝ ինչ թեմաներ են նրանց հետաքրքրում, թույլ տալ նրանց օգտագործել իրենց կարողությունները, քաջալերել և ոչ մի դեպքում չկիրառել պատժի մեթոդ: Ընդհանրապես պետք է խուսափել պատժից, որովհետև արդյունավետ չէ:

Մանկավարժական գիտությունների դոկտոր Բելկինը պնդում է, որ եթե երեխային զրկում ես ինքնավստահությունից, ապա դժվար է հույս դնել նրա պայծառ ապագայի վրա:

Կան ապամոտիվացված աշակերտներ, որոնց մոտ արտաքին որոշ գործոններ (առողջական, ընտանեկան և այլ խնդիրներ) առաջացնում են հետաքրքրության, աշխատունակության անկում: Այսպիսի երեխաներին պետք է արագ հանել ստեղծված իրավիճակից, բացատրել անհասկանալի թեմաները, աշխատել նրանց հետ խմբային տարբերակով:

Սուխոմլինսկին պնդում էր, որ կրթական գործունեության մեջ օգտագործվող մեթոդները պետք է երեխայի մոտ հետաքրքրություն առաջացնեն սովորելու նկատմամբ, իսկ ուսումնական հաստատությունը պետք է դառնա ուրախության դպրոց:

Դասավանդողն ինքը ևս պետք է մոտիվացված լինի, որպեսզի ստեղծի կապ իր և սովորողի միջև, ինչի արդյունքում գործընթացն արդյունավետ կլինի:

Ինչպե՞ս ստեղծել այդ կապը:

Գոյություն ունեն հինգ հիմնական մոտիվացիոն գործոններ.

1. Ուսուցչի էնտուզիազմ և հստակ նպատակներ՝ կապված սովորողների հետ
2. Ուսուցչի կողմից աշակերտի քաջալերում
3.Աջակցող մթնոլորտի ստեղծում դասավանդողի և սովորողի միջև, համբերատարություն սովորողի նկատմամբ
4. Աշակերտի մոտ ձևավորել զգացում, որ ուսուցիչն իսկապես հավատում է նրա առաջադիմությանը և հաջողություններին
5.Ուսուցչի ներգրավվածություն, դասարանային և խմբային լավ հարաբերություններ

Այս ամենով հանդերձ կարևոր է ունենալ դասն ավելի հետաքրքիր դարձնելու հստակ մշակված ռազմավարություն: Աշակերտի մոտ մոտիվացիա կարող է առաջանալ.

1. հստակ պլանավորված դասից, երբ ուսուցիչը ներկայացնում է այդ դասի կոնկրետ անելիքը, այսինքն աշակերտն ունենում է իր առջև խնդիր, որը պետք է հաղթահարի: Աշակերտի մոտ ծագած հարցերին ուսուցիչը պետք է տա սպառիչ պատասխաններ:

2.դասապրոցեսում տարբեր թեմաների ներառումով, որոնք կարող են իրականացվել ինչպես անհատական, այնպես էլ խմբային եղանակներով:

3.զարգացնելով աշակերտի մոտ կարդալու կարողությունը, քանի որ այն աշակերտները, որոնք ունեն խնդիր կարդալու հետ, ունեն նաև խնդիր սովորելու հետ:

4. ուսուցողական խաղերի վրա հիմնված դասապրոցեսում:[5]

[5] Մոտիվացիայի ժամանակակից հոգեբանություն / Էդ. Լեոնտև. – M. Smysl, 2002.–342 p

ԳԼՈՒԽ 3

ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ՁԵՎԵՐՆ ՈՒ ՄԵԹՈԴՆԵՐԸ

Ուսուցման գործընթացը անքակտելի կապված է աշակերտի իմացական և ճանաչողական գործունեության հետ, որի իրականացման խնդիրը պայմանավորում է նրա մեթոդաբանական հիմքերի դիտարկման անհրաժեշտությունը:

Ն.Վ.Կուզմինան, մշակելով մանկավարժական գործունեության խնդիրը, դուրս է բերել ուսուցչի գործունեության կառուցվածքը: Իր կողմից մշակած մոդելի մեջ նա առանձնացրել է հինգ ֆունկցիոնալ բաղադրիչ.

1. Գնոստիկական՝ իմացաբանական (հունարեն «gnosis» - իմացություն) բաղադրիչը, որտեղ խոսքը գնում է ուսուցչի գիտելիքի ոլորտի մասին՝ առարկայի գիտենալը, բայց նաև մանկավարժական հաղորդակցության ձևերի իմացություն, աշակերտների հոգեբանական առանձնահատկությունների իմացություն, ինքնաճանաչում (սեփական անձի ու գործունեության):

2. Պլանավորող բաղադրիչը, որը ներառում է պատկերացումները ուսուցման ու դաստիարակության հեռանկարային խնդիրների մասին, ինչպես նաև դրանց ձեռքբերման ռազմավարության ու ձևերի մասին:

3. Կառուցողական բաղադրիչը մանկավարժի կողմից իր գործունեության ու աշակերտների ակտիվության կառուցումն է, երբ նա հաշվի է առնում ուսուցման

ու դաստիարակության մոտակա նպատակները (դաս, պարապմունք, պարապմունքների ցիկլ):

4. Հաղորդակցական բաղադրիչը ուսուցչի հաղորդակցական գործունեության առանձնահատկությունն է իր աշակերտների հետ: Շեշտը դրվում է մանկավարժական գործունեության արդյունավետության հետ հաղորդակցման կապի վրա, որը ուղղված է մանկավարժական (դաստիարակչական ու կրթական) նպատակներին հասնելուն:

5. Կազմակերպչական բաղադրիչը, որն իրենից ներկայացնում է մանկավարժի սեփական գործունեության ու աշակերտների ակտիվության ապահովման ունակությունների համակարգը:

3.1 Ի՞նչ մեթոդներ կարելի է կիրառել սովորողներին մոտիվացնելու համար:

Սովորողներին մոտիվացնելու ուղիներ՝

1. Ուսուցման նպաստավոր միջավայրի ստեղծում.

ա) ֆիզիկական միջավայր (մաքուր և կահավորված դասարան, գրականությամբ հարուստ գրադարան)

բ) հոգեբանական միջավայր (փոխվստահելի երկխոսության հարմարավետ մթնոլորտ)

2. Տարբեր փորձառությունների կիրառում՝ դասեր, սցենարներ, վարժություններ: Օրեցօր միապաղաղ աշխատանքը նույն ռեժիմով կարող է հոգնեցուցիչ լինել: Սովորողին մոտիվացնելու համար անհրաժեշտ է ժամանակ առ ժամանակ փոփոխել դասի ձևաչափը՝ դասապրոցեսում կիրառելով վիկտորինաներ, բազմազան նախագծեր, ժամանակակից տեխնոլոգիաներ, խմբային աշխատանքներ: Ուղեղը սիրում է նորություն, ուստի նորարարությունը կպահպանի պատշաճ մոտիվացիան:

3. Սովորողների շահերը և ուժեղ կողմերն օգտագործել դասապրոցեսում:

Այս դեպքում ավելի տեղին է անհատական աշխատանքը՝ ելնելով աշակերտի նախասիրություններից, հմտություններից, ցանկություններից:

4. Սովորողի առաջընթացի մոտիվացում:

Սովորողների համար կարևոր է տեսնել, թե որքան հեռու են իրենք հասել հատկապես այն առարկաներից, որոնք դժվար են տրվում իրենց: Ամրագրելու համար կարելի է ստեղծել աղյուսակ կամ սովորական նոթատետր, որտեղ մանրամասն կմուտքագրվեն ուսումնասիրված թեմաները, դրանց յուրացման արդյունքները: Դա օգտակար կլինի ոչ միայն սովորողների, այլև ուսուցիչների համար: Ուսուցիչները կարող են դա օգտագործել որպես սովորողների մոտիվացիան մեծացնելու միջոց՝ թույլ տալով նրանց տեսնել, թե որքան լավ են նրանք սովորում և կատարելագործվում տարվա ընթացքում:

5. Ընտրել նյութ, որն օգտակար կլինի իրական կյանքում.

«Ինչի՞ս է դա պետք>>: Եթե հաճախ ենք լսում այս հարցը դասարանում, նշանակում է՝ սովորողը ներգրավված չէ ուսումնական գործընթացում: Եթե նա չի կարևորում իր սովորած նյութը, չի ցանկանա սովորել: Ուստի կարևոր է ցույց տալ առարկայի կիրառելիությունը իրական կյանքում: Դա կմոտիվացնի և ավելի գնահատելի կդարձնի դասերը:

6. Կազմակերպել մարտահրավերներ և դասի մեջ ներառել մրցակցային պահեր:

Միօրինակությունը խախտելու համար սովորողների շրջանում կազմակերպել միջոցառումներ, մրցույթներ, խաղեր: Առողջ մրցակցությունը կարող է մեծ մոտիվացիա լինել երեխաների համար:

Որպես կանոն, նման պայմաններում շատերն են բացվում ու ավելի ջանասիրաբար աշխատում հաջողության հասնելու համար: Անհրաժեշտ է ավելի շատ ստեղծագործականություն, նորարարություն և անկանխատեսելիություն բերել ուսումնական գործընթաց: Սա կխրախուսի սովորողներին լինել ավելի արդյունավետ և ստեղծագործ:

7. Սովորողներին մոտիվացնել կարծիք հայտնել:

Աշակերտները միշտ չէ, որ կարողանում են միանգամից հասկանալ թեման: Եթե չեն ըմբռնում մատուցված գիտելիքը, պետք չէ սպանել նրանց ոգին: Փորձենք քննել և գտնել, թե որտեղ են խնդիրները: Մի քիչ ավելի շատ ժամանակ անցկացնենք սովորողների հետ, գնահատենք ջանքերը, ոչ թե արդյունքները: Սովորողներին մոտիվացնելու համար պետք է ժամանակին արձագանքել նրանց խնդիրներին: Այս կերպ նրանք ոգևորված կբարելավեն իրենց արդյունքները:

8. Պահպանել կապը աշակերտների ծնողների հետ:

Սովորելու մոտիվացիան կարող է բացակայել անթիվ պատճառներով: Պետք է խոսել աշակերտների ծնողների հետ և իմանալ ավելին նրանց մասին: Իմաստալից ուսուցումը չի ավարտվում դասարանի չորս պատերի ներսում: Անհրաժեշտ է մի քայլ առաջ գնալ և խոսել ծնողների հետ դպրոցում առկա խնդիրների մասին: Հնարավոր է, որ զրույցի ընթացքում բացահայտվեն սովորողների կյանքի առանձնահատկություններն ու մանրամասները:

ԳԼՈՒԽ 4

ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ԴՐԱԿԱՆ ՄՈՏԻՎԱՑԻԱՅԻ ՁԵՎԱՎՈՐՈՒՄ

Կրթության նպատակները, որոնք դպրոցի առջև դրված են պետության, հասարակության և ընտանիքի կողմից, բացի որոշակի գիտելիքների և հմտությունների ձեռքբերումից, երեխայի ներուժի բացահայտումն ու զարգացումն է:

Երբ մարդը ձգտում է գիտելիքներ ձեռք բերել, ճանաչողական գործընթացի արդյունավետությունը զգալիորեն մեծանում է:

Ուսուցիչները հաճախ դժգոհում են, որ երեխաները հետաքրքրություն չեն ցուցաբերում սովորելու նկատմամբ: Բայց ինչո՞ւ է դա տեղի ունենում, և ո՞րն է այստեղ հիմնական պատճառը: Ուսուցիչները երեխաների մեջ պետք է սերմանեն հետաքրքրություն ճանաչողական գործունեության նկատմամբ, այսինքն՝ սովորեցնեն նրանց սիրով և ջանասիրաբար կատարել իրենց աշխատանքը:

Չնայած այն հանգամանքին, որ յուրաքանչյուր կոնկրետ դեպք ունի ուսումնասիրելու «չուզելու» իր պատճառները, միևնույն ժամանակ կան բավականին տարածված, բնորոշ պատճառներ.

1. Նոր պայմանների չընդունելը, հարմարվողականության բացակայությունը

2. Նոր նյութը հասկանալու դժվարությունը

3. Անհանգստությունը, անընդհատ շեղվածությունը այլ բաներով, խաղերով

4. Հասակակիցների և ուսուցիչների հետ շփվելու խնդիրները

5. Չցանկանալ հետևել կանոններին և կանոնակարգերին

6. Նյարդահոգեբուժական խանգարումները

7. Թեմայի նկատմամբ հետաքրքրության բացակայությունը

8. Զգացմունքային անհարմար միջավայրը

9. Ծնողների ուշադրության և սիրո բացակայությունը

10.Երեխայի կարողությունների վերաբերյալ կասկածները, նախատինքները, նսեմացնող քննադատությունը

4.1 Մոտիվացիայի ձևավորման լուծում.

Խոսել երեխայի հետ, փորձել լսել նրան, անպայման պարզել առաջադրանքները կատարելուց նրա դժկամության բոլոր պատճառները և ուսումնական հաստատության նկատմամբ ագրեսիայի պատճառները: Եթե պարզվի պատճառը, առաջարկել լուծում (իսկ ամենալավը՝ գտնել դրանք երեխայի հետ միասին):Ձեռքբերման ուրախությունն ավելի առաջ շարժվելու խթան է:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

<<Դուք կարող եք ունենալ աշխարհի բոլոր տաղանդները, բայց առանց հզոր ներքին մղման դրանք գործնականում անօգուտ են: Դուք չեք կարող հաջողության հասնել որևէ բանում, եթե դա կրքոտ չուզեք: Կվարձե՞ք մեկին, ով դրայվ չունի: Իհարկե ոչ!>>

Պ. Շտոլց

Ժամանակակից հետազոտողները մոտիվացիան դիտարկում են ոչ միայն որպես անհրաժեշտ պայման, այլ որպես հաջողության հասնելուն նպաստող շարժիչ ուժ: Օժտվածության գաղափարը որպես անհատի ստեղծագործ լինելու կարողություն (տես՝ Գիլֆորդ, 1967; Թորանս, 1969) փոխարինվել է ժամանակակից գաղափարներով, որոնք մեծ ուշադրություն են դարձնում անհատի մոտիվացիոն և անձնական հատկանիշներին: [6]

Ժամանակակից մանկավարժության առաջնահերթ խնդիրներից է աշակերտների մոտիվացիայի բացահայտումն ու զարգացումն ապահովող պայմանների ստեղծումը, նրանց ներուժի իրացումը կրթական գործընթացում: Աշակերտների

[6] Լանդաու Է., 2002; Sternberg, 2000b; Heller, 1997; Amabile, 1999; Bloom, 1985; Renzulli, 1986):

հետ մանկավարժական աշխատանքի կազմակերպումը պետք է միտված լինի կրթության որակի՝ նոր մակարդակի բարձրացմանը, անհատի զարգացումն ապահովելու համար գիտական, կազմակերպչական և մանկավարժամեթոդական պայմանների ստեղծմանը: Սովորողների մոտիվացիայի խնդիրն այսօր գնալով ավելի արդիական է դառնում, ինչը կապված է ստեղծագործ, մտածող, տրամաբանող, կարողունակ անհատականություն ձևավորելու անհրաժեշտությամբ:

Կարծում ենք, որ երեխաների մտածողության զարգացան համար անհրաժեշտ է ստեղծել առանձնահատուկ կրթական պայմաններ, որտեղ վերջիններիս կկարողանանք մոտիվացնել՝ առավել արդյունավետ դրսևորելու իրենց ունակությունները, ունենալու ձեռքբերումներ:

Ինչ խոսք, հանրակրթական դպրոցի սովորողները հնարավոր է և դժվարություններ ունենան, դասապրոցեսը նրանց թվա ձանձրալի, այդուհանդերձ ուսուցչի կողմից համապատասխան մոտեցումները, անհատական, լրացուցիչ, ոչ ստանդարտ առաջադրանքները, կարողունակությունների ձևավորմանն ուղղված դասերի անցկացումը կարող է ոգևորել երեխաներին՝ ապահովելով վերջինների համար մոտիվացիա՝ լինելու շարունակական զբաղվածության մեջ ու դինամիկ կրթական միջավայրում: Աշակերտին պետք է ամեն կերպ խրախուսել, օժանդակել ուսումնանյութական հավելյալ միջոցներով, գործնական գործունեության նոր ձևեր առաջակել, որպեսզի նրանք մոտիվացվեն ավելիին հասնելու, ձեռքբերումներն ու հաջողությունները գերազանցելու:

Սովորողը չպետք է իրեն մեկուսացված զգա կամ ունենա սոցիալականացման խնդիր: Նման սցենարը կարող է կոտրել երեխայի ձգտումը: Հատկապես ավագ դպրոցականների շրջանում, կապված սեռատարիքային առանձնահատկություններից, ուսուցիչը պետք է անմիջական վերահսկողություն սահմանի վերջինիս նկատմամբ՝ բացառելով հնարավոր հուզական բռնությունները, խտրականությունը կամ կարծրատիպային ծաղրը: Աշակերտի

համար բարոյահոգեբանական աջակցող միջավայրը շատ կարևոր նախապայման է:[7]

Խոսելով դպրոցականների հետ տարվող մանկավարժական աշխատանքի առանձնահատկությունների մասին՝ նկատենք, որ, ըստ էության, սկզբունքներն առավել քան պարզ են՝ խրախուսել, մոտիվացնել, հնարավորություն տալ ինքնուրույն գործելու, մտածելու, կշռադատելու, ուղղորդել ուսումական թեման առավել խորքային ու հիմնավոր ուսումնասիրելու և հետազոտելու գործընթացներում:

Աշակերտներին մոտիվացնելու գործընթացում այսօրվա ուսուցիչն ունի բավարար մասնագիտական գիտելիքներ և հմտություններ, թեև հաճախ դժվար է գնահատել նման աշակերտների հետ աշխատանքի առանձնահատուկ կարիքները, բայց հնարավոր է բավարարել նրանց կրթական պահանջմունքները:

Կարծում եմ՝ թեմատիկ վերապատրաստումների, ինքնազարգացման, ինքնակրթության օրինակելի փորձի փոխանակման միջոցով հնարավոր է ունենալ առավել կարողունակ, բանիմաց ուսուցիչներ, ովքեր, սերտորեն համագործակցելով աշակերտի ծնողի, սոց. մանկավարժի, հոգեբանի, աշակերտների հետ, կկարողանան ապահովել լավագույն պայմաններ՝ աշակերտներին մոտիվացնելու կրթության իրավունքն իրացնելու համար:

[7] Гордеева, Тамара Олеговна. Мотивация достижения: теории, исследования, проблемы / Т. О. Гордеева // Современная психология мотивации : [сборник] / под ред. Д. А. Леонтьева. – М., 2002. – С. 47–102.

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1.В. Мак-Дугаллом, Г. Мюрреем, А. Маслоу и др. (обзор в: Хекхаузен, 1986, 2003)

2.«Հանրակրթության մասին» ՀՀ օրենք (ՀՕ-200-Ն)

3.«Երեխայի իրավունքների մասին» ՀՀ օրենք, հոդված 19

4.Ս.Ռուբինշտեյն «Ընդհանուր հոգեբանության հիմունքներ, ուսուցման շարժառիթներ» 545

5.Մոտիվացիայի ժամանակակից հոգեբանություն / Էդ. Լեոնտև. – M. Smysl, 2002.–342 p.

6.Լանդաու Է., 2002; Sternberg, 2000b; Heller, 1997; Amabile, 1999; Bloom, 1985: Renzulli,

7.Гордеева, Тамара Олеговна.Мотивация достижения: теории, исследования, проблемы / Т. О. Гордеева // Современная психология мотивации [сборник] / под ред. Д. А. Леонтьева. – М., 2002. – С. 47–102